

לחלל את השבת לפרסם חשש ספק פקוח נפש - שיעור 488**(Remedia Infant Formula)**

I. שמעתי דחברי הצלה במקום אחד לא הלכו במכונות לפרסם החשש סכנה ובמקום אחר הלכו במכונות בנהג נכרי ובמקום אחר הלכו בעצמם ואבאר דעתי העניה בעניינינו

II. כלל גדול בידינו דוחי בהם ולא שימות בהם (ויקרא י"ח - ה) ודרשו וחי בהם לעולם הבא כי אם תאמר בעולם הזה והלא סופו מת הוא (רש"י שם) ואיתא בירושלמי (יומא זגריסא חת) דהשואל הרי זה מגונה דאין לישאל שאלה בפקוח נפש דעד שישאל וישיבו לו יבא החולה לידי סכנה והנשאל (שהוא הרב) ה"ז שופך דמים שהיה לו לידרוש כרבים דפקוח נפש דוחה את השבת ולא דרש

III. דעת הרמב"ם (שנת פ"ג - ה"ג) דדחוייה שבת אצל סכנת נפשות וזה דעת רוב פוסקים אבל מדברי הרא"ש (יומא פ"ח - י"ד) משמע דהותרה דדומה לאוכל נפש ביום טוב ודעת הט"ז (שכ"ח - סק"ה) דאין לעשות ע"י א"י אפילו בלא איחור משום העתיד לבוא וכ"כ הערוך השלחן (סק"ז) אמנם הרמ"א (סעיף י"ז) כתב בדלא איחור כלל עושין ע"י נכרי ועיין בשו"ע (ש"ל - ה) ביולדת

IV. כללי ספק פיקוח נפש

(א) לא רק ודאי פיקוח נפש דוחה כל המצות אלא גם ספק (יומא פ"ג - פ"ה ושו"ע שכ"ט - ז)

(ב) גם אם יש ספק בעצם העובדה אם יחיה אח"כ מותר

(ג) ספק פיקוח נפש אינו סתם ספק השקול אלא אפילו ספק ספקא וספק רחוק ואפילו שלושה ספיקות יחד

V. בענין ספק פיקוח נפש

(א) עיין בתשובות וכתבים של החזון איש (מ"ח) דהודעה לציבור למהר למקלט (בשנת ת"ש) נחשב להצלת נפשות אך ליזהר ממלאכה דאורייתא בכל מאי דאפשר כיון שאין כאן שאלת נפשות לפנינו ובדברים רחוקים הרבה אין דנים כפיקוח נפש ותלוי כפי מדת הבטחון מ"מ המחמיר או המיקל בענין זה אין מוחין בידם מ"מ אין יכול לטעון שצריך שיפתחו כל החנויות בשבת בטענת הפסד כל הפרנסה ויבוא לפקו"נ או להתיר חקירות לאותה מכה בשבת דיש לשקול אם הנידון לביטול השבת הוי כחילול השם וכחילול השם יש דין יהרג וא"י וגם זה צריך שיקול הדעת (מעשה בחזון איש אחר המלחמה וגם זה נחשב ביטול שבת ולא נדחה)

(ב) אמנם הרואה בשבת תנועה חשודה או אנשים חשודים או חפץ חשוד במקום שבני אדם

יעברו שם יזעיק מיד את המשטרה וראייתי דמותר לכבות גחלת כדי שלא יוזקו בה רבים

(שש"כ ח - מ"ח - הערה ס"ה) וע"ע בשו"ת רבי עקיבא איגר (ח - ט) דאחד מאלף יגיע לסכנה

לא חשיב ספק סכנה ועיין בשערים מצויינים בהלכה (ז - ז') בשם הרמ"א (שכ"ט - ז) דהכל

לפי הענין וכ"כ המג"א (שט"ז - כ"ג) בענין השממית ע"ש אמנם עיין עוד בשש"כ (ל"ז -

הערה ז) דכל דבר שהעולם חוששים לו משום סכנה הרי הוא בגדר סכנה ועוד יש אומרים

דספק סכנה לכל הציבור נידון כספק גם אם הסכנה היא בסכורות נמוכות (רב מ.מ. פרבשטיין

אנציקלופדיה רפואות 398-402) (כ) כגון היזק דרבים היתירם אפילו איסור דאורייתא

(ר"ן על הרי"ף שנת מ"ז: בשם הבה"ג והר"ח) (ח) וכגון ממון דרבים נחשב כפיקוח נפש

(תוס' סנהדרין כ"ו ד"ה מי שרבו בענין שביעית ורמ"א יו"ד ק"ס - כ"ז בענין הלוואה ברבית)

(ט) לרדת למקלט בעת מלחמה (חזו"א תשובות וכתבים מ"ח) (ז) להציל רבים ממיתה מותר

לעבור גם על גלוי עריות (תוס' יומא פ"ג ד"ה מה) (ח) מותר לחלל שבת גם שהסכנה לא התחיל

(שו"ע שכ"ט - ו) ולדעתי יש ספק פיקוח נפש לרבים בהנ"ל ומחויב לזעוק מיד המשטרה

ג) **אמנם בענין היתוש שיש בו West Nile Virus** עיין בשש"כ (ל"ז - הערה 3) דכל דבר שהעולם חוששים לו משום סכנה הרי הוא בגדר סכנה וכל דבר שהעולם נוהגים לעשות כן ולא לחוש אין זה בגדר סכנה (בשם רב ש.ז. אויערבך) ועוד יש אומרים דספק סכנה לכל הציבור נידון כספק גם אם הסכנה היא בסבירות נמוכה משא"כ לגבי יחיד (רב מ.מ. פרבשטיין אנציקלופדיה רפואות 398) ולכן להציל רבים ממיתה מותר לעבור גם על גילוי עריות אף שביחיד נפסק שייהרג ולא יעבור (שם 402) שמעתי דרב אלישיב פסק דאין צריך לפחד מהיתוש אמנם מי שיש בו פחד יותר טוב לצדו וכדיעבד מותר להרגו וכן שמעתי דרב פנחס שיינבערג פסק כעין זה אמנם שמעתי מרב מנשה קליין שאין להתיר בשום אופן שהחשש רחוק מאוד מאוד שזה רק פולוטיק ופרסום המידיע (media) וסוף דבר דאין מצוה להרוג היתוש ומי שיש פחד מפניהם יותר טוב לצדדם ואולי יש להרגם ד"ע

VI. בענינינו

א) **שמעתי דבארצות הברית** לא חל המכה אפילו על תינוק אחד ורק בארץ ישראל מתו ג' ונחלו עשרים לכן לחלל השבת באיסור תורה ע"י ישראל אין להתיר כמו שכתב המג"א (ש"ט"ז - כ"ג) בענין השממית (spider) וכמו שכתב הערוך השלחן (ש"ט"ז - כ"ז) בענין ספק כלב שוטה וכמו שכתב הרבי עקיבא איגר (ה - ס) ועוד דאין הזמן דחוף ואפשר שיותר קל מיולדת דבאין הזמן דחוף דלדברי הכל נעשה החילול שבת ע"י נכרי וכי מותר להרוג היתוש כי מתו ג' אנשים ממגיפת West Nile? ואפילו המגיפה בעירנו? ולא דמי למי שרואה בשבת תנועה חשודה או אנשים חשודים דשם יזעיק מיד המשטרה דמותר לכבות גחלת כדי שלא יוזקו בה רבים (שש"כ ג - מ"ח - ס"ג) וכן בשעה שבטילה המלכות ויד רוצחים וגנבים שולטים הוי כודאי סכנה כדין כותים שצרו עיירות ישראל (ש"ט"ט - י) וכן מותר לחלל שבת כשהגנב פורץ לדירה וג"כ לקטן שנאבד ויש לדעגה וג"כ בריב אשר עלול להגיע לשפיכת דמים דבכל אלו יש ספק סכנה לפנינו משא"כ אם אין החשש לפנינו וגם אין הזמן דחוף דיש להשהות למוצאי שבת לפרסם הדבר

ב) **אפילו למי שהתיר לחלל השבת לפרסם המצב** צריך לעשותו הקל הקל כמו ביולדת (ש"ל) ועיין באג"מ (ד - פ) שצריך נהג נכרי במכונות לחברי הצלה ואפילו שחזר מזה (אג"מ ה - כ"ה) הוא מטעמים אחרים (כ) משום שלא לפרסם לנכרים שיש חברי הצלה (כ) ועוד משום שלא יראו הנכרים דברים שאין החברי הצלה רשות לעשות משא"כ בנ"ד וכ"ש בשאין הזמן בהול

ג) **למעשה קשה לדע כל המציאות בשבת גופה** אם היה סם המות בהאוכל או לא ולכן מי שפסק לילך המהירות בלא נכרי אין מוחזן שלא להיות "פוסק ד' Monday morning" מ"מ אולי יותר טוב ע"י נכרי

ד) **שמעתי דבליל שבת בירושלים ובבני ברק** הלכו מכוניות לפרסם הסכנה להאנשים שם והכל ע"י נכרים ומ"מ אלו שהלכו בלא נכרים הם אנשים כשרים ועסקו בעבודת הקודש ויזכו לאריכות ימים טובים אמן סלה

VII. **שמעתי מעשה באחד מחברי הצלה** שהלך בטיפ (scotch tape) ורצה לקרוע הטיפ לתלות המודעה על הכותל ואיש אחד אמר לו שלא לעשות כן ומקבל על עצמו לעמוד שם אם המודעה עד מוצאי שבת והיה שם ריב בדבר עיין בבה"ל (ש"מ - י"ג) דלקרוע הטיפ הוא איסור תורה דהקורע נייר לשנים חייב חטאת ומתירים מלאכת שבת לפקוח נפש דוקא אם צריך המלאכה

VIII. **ולטלפון לארץ ישראל ע"י יהודי לדע המצב** ג"כ צע"ג דאין מחללין השבת למנוע חילול שבת או לבאר אם יש חשש סכנה וע"י נכרי אפשר יש להתיר לידע ידיעות כלליות ופרטיות הנוגעים למצבינו